

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 499/2019-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. júna 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] zastúpeného advokátom JUDr. Jánom Lemešom, Žižkova 19, Košice, pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaniach vedených pod sp. zn. 13 Ro 262/2013, sp. zn. 15 C 504/2015 a sp. zn. 11 Csp 204/2016 a postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaniach vedených pod sp. zn. 11 Ro 372/2013 a sp. zn. 11 Csp 21/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaniach vedených postupne pod sp. zn. 13 Ro 262/2013, sp. zn. 15 C 504/2015 a sp. zn. 11 Csp 204/2016 a postupom

Okresného súdu Košice-okolie v konaniach vedených postupne pod sp. zn. 11 Ro 372/2013 a sp. zn. 11 Csp 21/2018 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice-okolie prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Csp 21/2018 konal bez zbytočných prietahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadostučinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), z ktorých je Okresný súd Prešov povinný vyplatiť mu sumu 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur) a Okresný súd Košice-okolie sumu 500 € (slovom päťsto eur), a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Prešov a Okresný súd Košice-okolie sú povinné nahradiť spoločne a nerozdielne [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 346,26 € (slovom tristoštyridsaťšesť eur a dvadsaťšesť centov), a to Okresný súd Prešov sumu 173,13 € (slovom stosedemdesiattri eur a trinásť centov) a Okresný súd Košice-okolie sumu 173,13 € (slovom stosedemdesiattri eur a trinásť centov), na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Jána Lemeša, Žižkova 19, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. I. ÚS 499/2019 z 3. decembra 2019 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov v konaniach

vedených pod sp. zn. 13 Ro 262/2013, sp. zn. 15 C 504/2015 a sp. zn. 11 Csp 204/2016 a postupom Okresného súdu Košice-okolie (spolu s Okresným súdom Prešov ďalej aj „okresné súdy“) v konaniach vedených pod sp. zn. 11 Ro 372/2013 a sp. zn. 11 Csp 21/2018 (ďalej aj „namietané konanie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že 2. júla 2013 sťažovateľ ako žalobca v 1. rade [spolu s ██████████ ako žalobkyňou v 2. rade (ďalej len „žalobkyňa v 2. rade“), pozn.] doručil Okresnému súdu Prešov žalobu, ktorou sa proti žalovanej obci Družstevná pri Hornáde (ďalej aj „žalovaná“) domáhal zaplatenia sumy vo výške 787,43 € s prisl., pričom súdne konanie bolo príslušným súdom registrované pod sp. zn. 13 Ro 262/2013. Predmetom konania je vec, ktorá je súčasťou bežnej rozhodovacej činnosti súdov a správanie sa sťažovateľa nebolo poznačené konaním, ktoré by bolo možné zohľadniť na jeho ťarchu. Konanie v tejto veci trvá už takmer 6 rokov, nie je právoplatne skončené a dosiaľ sa v jeho priebehu neuskutočnilo ani jedno súdne pojednávanie, pričom činnosť súdov zúčastnených na rozhodovaní v tejto veci bola obmedzená iba na riešenie otázky miestnej príslušnosti, a to bez toho, aby sa zaoberali meritom veci. Sťažovateľ podrobne rozpísal priebeh predmetného konania a namieta, že k porušeniu ním označených práv došlo v dôsledku neefektívnej činnosti súdov zúčastnených na rozhodovaní v tejto veci.

2.1 Okresný súd Prešov podľa sťažovateľa v predmetnej veci odmietol riadne konať, opakovane nesprávne skúmal svoju miestnu príslušnosť a navyše nerešpektoval ani pokyny Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“), keď túto vec opakovane neoprávnene postúpil miestne nepríslušnému Okresnému súdu Košice-okolie. Okresný súd Košice-okolie po doručení predmetnej veci spolu s podanými námietkami miestnej nepríslušnosti sťažovateľa opakovane nepostupoval bezodkladne. V čase podania ústavnej sťažnosti sťažovateľom sa spis v tejto veci v dôsledku neefektívnej činnosti a nesprávnych postupov okresných súdov nachádzal po tretíkrát na krajskom súde.

3. Na tomto základe sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že postupom Okresného súdu Prešov a Okresného súdu Košice-okolie v namietaných konaniach bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných

prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Nadväzne na to žiadal, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € vo vzťahu k Okresnému súdu Prešov a v sume 1 000 € vo vzťahu k Okresnému súdu Košice-okolie a zaviazal okresné súdy k povinnosti nahradiť sťažovateľovi trovy konania.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

4. Okresný súd Prešov sa na základe výzvy ústavného súdu v predmetnej veci vyjadril prostredníctvom svojho predsedu listom č. Spr. 1SprO/1749/2019 z 27. decembra 2019, v ktorom ponajprv stručne popísal priebeh uvedeného konania a následne uviedol, že k prvým dvom konaniam (konania vedené pod sp. zn. 13 Ro 262/2013 a sp. zn. 15 C504/2015) Okresný súd Prešov nevykonal žiadne úkony okrem postúpenia veci Okresnému súdu Košice-okolie. Vo vzťahu ku konaniu vedenému pod sp. zn. 11 Csp 204/2016 poukázal na svoj stručný prehľad procesných úkonov vykonaných v tejto veci, ktoré boli realizované v súlade s Civilným sporovým poriadkom (ďalej aj „CSP“) až do dňa vznesenia námietky žalovaného podľa § 41 CSP, po ktorej bola predmetná vec v januári 2018 opätovne postúpená Okresnému súdu Košice-okolie. Okresný súd Prešov napokon poukázal na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 7/2019 z 3. apríla 2019, ktorým rozhodol o ústavnej sťažnosti žalobkyne v 2. rade a oznámil, že súhlasí s prejednaním veci bez ústneho pojednávania.

1. Okresný súd Košice-okolie sa k ústavnej sťažnosti sťažovateľa vyjadril prostredníctvom svojej predsedníčky na základe výzvy ústavného súdu podaním sp. zn. 1 SprV 446/2019 z 18. decembra 2019. Vo svojom vyjadrení stručne popísal priebeh konania vedeného pod sp. zn. 11 Csp 21/2018, ktoré pred ním začalo 2. februára 2018 na základe postúpenia veci sp. zn. 11 Csp 204/2016 z Okresného súdu Prešov. Po popísaní vykonaných procesných úkonov zdôraznil, že Okresný súd Prešov podľa neho nepostupoval správne, keď napriek uzneseniam krajského súdu z 23. septembra 2015 a 31. mája 2016

predmetný spis z dôvodu miestnej nepríslušnosti postúpil na konanie Okresnému súdu Košice-okolie aj 2. marca 2016 a opätovne 2. februára 2018.

5.1 Okresný súd Košice-okolie ďalej konštatoval, že jeho postup v predmetnom konaní bol poznačený nečinnosťou v obdobiach trvajúcich od 16. augusta 2013 až do 10. septembra 2015 a od 2. februára 2018 až do 3. decembra 2018.

5.2 Vo vzťahu k sťažovateľom požadovanému finančnému zadosťučineniu Okresný súd Košice-okolie uviedol, že ho považuje za neprimerane vysoké a navrhuje ústavnému súdu, aby ho znížil. Zároveň oznámil, že v konaní o prijatej ústavnej sťažnosti súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

6. Ústavný súd zaslal vyjadrenia okresných súdov sťažovateľovi s možnosťou zaujatia stanoviska, pričom sťažovateľ sa k stanoviskám okresných súdov stručne vyjadril podaním doručeným ústavnému súdu 22. mája 2020, poukázuc na to, že z vyjadrení oboch okresných súdov vyplýva, že z ich strany k priet'ahom v namietanom konaní došlo. Podľa názoru sťažovateľa je ním požadované finančné zadosťučinenie primerané a žiada ústavný súd o jeho priznanie v celom rozsahu. V závere svojho stanoviska sťažovateľ uviedol, že netrvá na konaní verejného ústneho pojednávania.

7. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) účinného od 1. marca 2019, ktorý sa pri zachovaní právnych účinkov úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, použije aj na konania začaté do 28. februára 2019 (§ 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde), upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

8. Z obsahu ústavnej sťažnosti a chronologického prehľadu úkonov popísaných podrobne aj v rámci vyjadrení okresných súdov ústavný súd zistil tieto podstatné skutočnosti o priebehu a stave napadnutého konania:

- 2. júla 2013 bola Okresnému súdu Prešov doručená žaloba zaevidovaná pod sp. zn. 13 Ro 262/2013;

- 15. júla 2013 Okresný súd Prešov vydal uznesenie o postúpení veci Okresnému súdu Košice-okolie podľa § 105 ods. 1 a 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) a § 84 a § 85 OSP vzhľadom na to, že žalobca v 1. rade vystupuje v rôznych veciach opätovne ako žalobca, a preto je miestne príslušným súdom všeobecný súd účastníka, proti ktorému návrh smeruje, t. j. obec Družstevná pri Hornáde;

- 16. augusta 2013 spis v predmetnej veci bol doručený Okresnému súdu Košice-okolie, na ktorom mu bola pridelená sp. zn. 11 Ro 372/2013;

- 9. augusta 2013 žalobcovia podali námietku postúpenia veci, ktorú adresovali Krajskému súdu v Prešove, toto podanie bolo odstúpené Okresnému súdu Prešov, ktorý ho zaslal Okresnému súdu Košice-okolie (doručené 27. augusta 2013);

- 20. júla 2015 Okresný súd Košice-okolie upovedomil podaním žalobcov i žalovanú, že spis postúpil krajskému súdu v zmysle § 105 ods. 3 OSP;

- 10. septembra 2015 bol spis doručený krajskému súdu;

- 23. septembra 2015 krajský súd uznesením č. k. 1 NcC 36/2015-18 rozhodol, že nesúhlas žalobkyne, s postúpením veci Okresným súdom Prešov z dôvodu jeho miestnej nepríslušnosti, je dôvodný (spis doručený späť Okresnému súdu Košice-okolie 26. októbra 2015);

- 21. decembra 2015 bol Okresnému súdu Prešov doručený spis z Okresného súdu Košice-okolie, ktorý mu ho zaslal v zmysle rozhodnutia krajského súdu z 23. septembra 2015 a predmetnej veci bola zároveň pridelená sp. zn. 15 C 504/2015;

- 29. januára 2016 vydal Okresný súd Prešov upovedomenie o postúpení veci, ktoré doručoval účastníkom (aj žalovanej);

- 2. marca 2016 bol spis doručený Okresnému súdu Košice-okolie, kde bola predmetnej veci pridelená sp. zn. 15 C 208/2016;
- 7. marca 2016 podal sťažovateľ námietku postúpenia veci, Okresný súd Prešov toto podanie doručil Okresnému súdu Košice-okolie 17. marca 2016;
- 10. mája 2016 Okresný súd Košice-okolie predložil vec krajskému súdu (spis doručený 13. mája 2016);
- 31. mája 2016 krajský súd uznesením č. k. 13 NcC 14/2016-42 rozhodol, že nesúhlas žalobcu v 1. rade, s postúpením veci Okresným súdom z dôvodu miestnej nepríslušnosti, je dôvodný (spis doručený Okresnému súdu Košice-okolie 20. júna 2016);
- 19. decembra 2016 bol spis doručený Okresnému súdu Prešov (veci bola pridelená sp. zn. 11 Csp 204/2016);
- 7. februára 2017 Okresný súd Prešov uznesením vyzval žalobcov, aby v lehote 15 dní doplnili svoje podanie a predložili dôkazy (zásielky si však neprevzali v odbernej lehote). Dňa 15. marca 2017 Okresný súd Prešov doručoval zásielky prostredníctvom polície (11. apríla 2017 bola zaslaná odpoveď, že sa zásielky nepodarilo doručiť), následne šetрил pobyt žalobcov prostredníctvom jednotlivých registrov (zásielky sa napokon podarilo doručiť 26. júna 2017);
- 11. júla 2017 žalobcovia doplnili žalobu a pripojili listinné dôkazy;
- 29. septembra 2017 Okresný súd Prešov uznesením vyzval žalovanú, aby sa vyjadrila k žalobe v lehote 15 dní;
- 4. októbra 2017 sa k žalobe vyjadril právny zástupca žalovanej, namietal aj miestnu príslušnosť Okresného súdu Prešov;
- 21. decembra 2017 Okresný súd Prešov upovedomil strany sporu o tom, že vec postúpil Okresnému súdu Košice-okolie;
- 26. januára 2018 Okresný súd Prešov postúpil spis Okresnému súdu Košice-okolie (spis doručený 2. februára 2018 a veci bola pridelená sp. zn. 11 Csp 21/2018);
- 4. decembra 2018 Okresný súd Košice-okolie nariadil termín pojednávania na 25. február 2019, ktoré však bolo odročené na neurčito, pretože sťažovateľ a žalobkyňa v 1. rade vzniesli námietku miestnej nepríslušnosti Okresného súdu Košice-okolie;
- 31. decembra 2018 Okresnému súdu Košice-okolie boli vrátené od žalobcov nimi neprevzaté zásielky s predvolaním na nariadené pojednávanie;

- 25. februára 2019 – uskutočnené pojednávanie, na ktorom sa nezúčastnili žalobcovia, bolo Okresným súdom Košice-okolie odročené na neurčito z dôvodu rozhodnutia o žalobcami podanej námietke zaujatosti;

- 3. mája 2019 – spis v tejto veci bol predložený krajskému súdu, ktorý uznesením sp. zn. 2 NcC 8/2019 zo 16. mája 2019 rozhodol, že podaná námietka sťažovateľa a žalobkyne v 2. rade nie je dôvodná (uznesenie nadobudlo právoplatnosť 8. júla 2019);

- 3. júna 2019 – spis vo veci bol odstúpený Okresnému súdu Košice-okolie;

- 13. decembra 2019 – Okresný súd Košice-okolie nariadil pojednávanie na 28. január 2020;

- 28. januára 2020 – Okresný súd Košice-okolie zrušil nariadené pojednávanie z dôvodu podaného dovolania.

IV.

Právomoc ústavného súdu a východiská v judikatúre ústavného súdu

9. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Dňa 1. marca 2019 nadobudol účinnosť zákon o ústavnom súde v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

11. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, a súčasne sa domáhal aj vyslovenia porušenia svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým

a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

12. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

13. Pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie už označených práv vychádza ústavný súd zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

14. Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa strana sporu obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

15. Táto povinnosť súdu vyplývala do 30. júna 2016 z § 6 OSP, ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. V súčasnosti od 1. júla 2016 táto povinnosť vychádza zo zásad upravených v Civilnom sporovom poriadku, najmä z čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného

a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, resp. z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

V.

Závery ústavného súdu týkajúce sa otázky porušenia sťažovateľových práv

16. Judikatúra ESLP a nadväzne i judikatúra ústavného súdu sa ustálili v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

17. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom napadnutého konania je žaloba týkajúca sa splnenia povinnosti – zaplatenia peňažnej sumy vo výške 787,43 €. Konania tohto typu tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, preto vec nemožno posúdiť ako právne zložitú. Vec sa nejaví ani skutkovo zložitá. K tomu ústavný súd uvádza, že vecnú príslušnosť skúma konajúci všeobecný súd aj bez námietky počas celého konania, miestnu príslušnosť skúma iba na námietku žalovanej uplatnenú najneskôr pri prvom procesnom úkone, ktorý jej patrí, a výlučnú miestnu príslušnosť skúma aj bez námietky na začiatku konania (IV. ÚS 502/2018). Otázku vecnej a miestnej príslušnosti musí mať súd vyriešenú v každom konaní, pričom toto posudzovanie nemožno považovať za právne zložitú. Vzhľadom na stav konania v predmetnej veci, v ktorom dosiaľ nebolo uskutočnené ani jedno pojednávanie, nemožno podľa názoru ústavného súdu zložitosť veci v tomto prípade považovať za skutočnosť, ktorá by podstatnou mierou prispela k doterajšej dĺžke napadnutého konania.

18. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľa. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na to, že hoci predmetné konanie sťažovateľ inicioval, na jeho ťarchu možno pripísať, že v konaní nepreberal doručované súdne písomnosti, napr. neprevzal výzvu na doplnenie žaloby a dôkazov, v dôsledku čoho Okresný súd Prešov musel pristúpiť k doručovaniu tejto písomnosti prostredníctvom Obvodného oddelenia Policajného zboru Drienov a následne aj k zisťovaniu jeho pobytu prostredníctvom REGOB, Sociálnej poisťovne, Zboru väzenskej a justičnej stráže a Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, následne v priebehu konania sťažovateľ neprevzal ani predvolanie Okresného súdu Košice-okolie na nariadené pojednávanie na 25. február 2019. Túto okolnosť ústavný súd primerane zohľadnil pri určení sumy finančného zadost'učinenia.

19. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresných súdov z hľadiska existencie zbytočných prietáhov v tomto konaní, resp. z hľadiska primeranosti dĺžky trvania namietaného konania. V rámci posudzovania uvedeného kritéria zistil, že namietané konanie iniciované sťažovateľom podaním žaloby Okresnému súdu Prešov 2. júla 2013 prebiehalo v určitých fázach na tomto súde, v niektorých fázach na Okresnom súde Košice-okolie a krátkodobo i na krajskom súde, pričom postup týchto súdov spájala otázka skúmania miestnej (ne)príslušnosti.

19.1 Hodnotiac doterajší priebeh namietaného konania, ústavný súd z obsahu spisu zistil, že po podaní žaloby Okresný súd Prešov vydal 15. júla 2013 uznesenie o postúpení veci [podľa § 105 ods. 1 a 2, § 84 a § 85 OSP (účinného do 30. júna 2016, pozn.)], pretože bol toho názoru, že sťažovateľ vystupuje v rôznych veciach opätovne ako navrhovateľ, a teda miestne príslušným súdom je všeobecný súd účastníka, proti ktorému návrh smeruje (t. j. Okresný súd Košice-okolie). Sťažovateľ však tento procesný úkon súdu namietal, na základe čoho bolo uznesenie Okresného súdu Prešov spolu so spisom 16. augusta 2013 doručené Okresnému súdu Košice-okolie. Od tohto momentu možno identifikovať prvé obdobie neodôvodnenej nečinnosti Okresného súdu Košice-okolie, ktorý predložil spis krajskému súdu na rozhodnutie o námietke sťažovateľa až 10. septembra 2015, teda po viac ako 2 rokoch. Krátkodobý zbytočný prietah v trvaní 6 mesiacov vznikol aj po tom, čo krajský súd druhýkrát rozhodol o námietke sťažovateľa a spis doručil Okresnému súdu

Košice-okolie (20. júna 2016), ktorý ho nezaslal Okresnému súdu Prešov bezodkladne, ale až 19. decembra 2016. Okresný súd Košice-okolie zostal nečinný aj v období od posledného postúpenia veci Okresným súdom Prešov (2. februára 2018) do nariadenia termínu pojednávania na 25. február 2019 (4. decembra 2018), čo predstavuje ďalších 10 mesiacov, a napokon nečinnosť tohto súdu možno konštatovať aj v 6-mesačnom období trvajúcom od doručenia spisu z krajského súdu, ktorý rozhodoval o sťažovateľom a žalobkyňou v 2. rade vznesenej námietke miestnej príslušnosti (3. júna 2019), do nariadenia pojednávania na 28. január 2020 Okresným súdom Košice-okolie (13. decembra 2019). Okresný súd Košice-okolie na tieto skutočnosti v rámci svojho vyjadrenia k ústavnej sťažnosti nereagoval. Ústavný súd je však toho názoru, že vymedzená nečinnosť Okresného súdu Košice-okolie nemôže byť ničím ospravedlniteľná, pretože z celkovej dĺžky konania trvajúceho ku dňu podania ústavnej sťažnosti 5 rokov a 10 mesiacov, Okresný súd Košice-okolie 3 roky a 10 mesiacov nevykonal žiaden úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty strán sporu.

19.2 Ústavný súd zistil, že namietané konanie bolo okrem nečinnosti Okresného súdu Košice-okolie poznačené aj neefektívnosťou, resp. nesprávnym postupom Okresného súdu Prešov. Ak totiž sťažovateľ označil svoj spor za spotrebiteľský a podal ho na súde príslušnom podľa miesta svojho bydliska, t. j. na Okresnom súde Prešov, zvolil si tento súd za miestne príslušný v zmysle § 87 písm. f) OSP (účinného do 30. júna 2016, pozn.) a skúmanie miestnej príslušnosti bez námietky žalovanej a následné postúpenie veci tu nebolo namieste. Rovnako v rozpore so zákonom postupoval Okresný súd Prešov aj pri opätovnom postúpení veci v januári 2018, keď nerešpektujúc rozhodnutie krajského súdu (hoci tento nie je priamo nadriadený Okresnému súdu Prešov, čo však z hľadiska záväznosti jeho rozhodnutia nie je podstatné) porušil § 43 ods. 2 CSP. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže dôjsť nielen neodôvodnenou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty strany sporu v primeranom čase (m. m. napr. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

19.3 Vo veci namietanej sťažovateľom ústavný súd vidí túto neefektívnosť v tom, že Okresný súd Prešov (opakovane) nerešpektoval pokyn krajského súdu týkajúci sa skúmania jeho miestnej príslušnosti. Krajský súd v dôvodoch uznesenia č. k.

1 NcC 36/2015-18 z 23. septembra 2015 poukázal na § 105 ods. 1 OSP, ktorý obmedzoval možnosť súdu, na ktorý vec napadla, skúmať svoju miestnu príslušnosť, iba ak ide o výlučnú miestnu príslušnosť podľa § 88 OSP (účinného do 30. júna 2016, pozn.). Výnimku z tejto zásady predstavovala situácia, ak súd zistil, že navrhovateľ vystupuje v rôznych veciach opätovne ako navrhovateľ, alebo ak jeho miestnu príslušnosť namieta odporca. Iba za týchto predpokladov mohol súd skúmať svoju miestnu príslušnosť aj podľa § 84 až § 87 OSP (účinného do 30. júna 2016, pozn.). Z obsahu súdneho spisu však krajskému súdu nevyplývalo, že by sťažovateľ vystupoval v rôznych veciach opätovne, resp. aby jeho miestnu príslušnosť namietala žalovaná. Napriek inštrukcii krajského súdu Okresný súd Prešov (bez toho, aby vo veci konal a doručil žalobu žalovanej) opätovne vec postúpil Okresnému súdu Košice-okolie. Krajský súd aj druhým uznesením č. k. 13 NcC 14/2016-42 z 31. mája 2016 rozhodol o námietke sťažovateľa rovnako, a to tak, že jeho nesúhlas s postúpením veci je dôvodný. Krajský súd nerozhodoval pozitívne v tomto štádiu konania o miestnej príslušnosti, ale iba o nesúhlase sťažovateľa, a to preto, aby zachoval možnosť namietania miestnej príslušnosti žalovanou pri prvom úkone, ktorý jej patrí. Nadväzne (t. j. až po druhom rozhodnutí krajského súdu) Okresný súd Prešov zaslal žalobu na vyjadrenie žalovanej, ktorá v rámci svojho stanoviska namietala miestnu príslušnosť Okresného súdu Prešov, pretože podľa jej názoru išlo o spor vyplývajúci z nájomného vzťahu, v ktorom účastníci nevystupovali ako dodávateľ a spotrebiteľ. V dôsledku tejto skutočnosti bol spis bez bližšieho skúmania znova postúpený Okresnému súdu Košice-okolie, ktorý by v ňom mal aktuálne konať.

19.4 Tieto skutočnosti umožňujú ústavnému súdu sumarizovať podiel Okresného súdu Prešov na priet'ahoch v konaní, ktorý spočíva v dvoch okolnostiach. Prvou z nich je okolnosť, že Okresný súd Prešov hneď po podaní žaloby skúmal svoju miestnu príslušnosť, hoci nešlo o výlučnú miestnu príslušnosť, a neboli dané ani výnimky, za ktorých ju mohol skúmať aj podľa § 84 – § 87 OSP (účinného do 30. júna 2016, pozn.). Druhou okolnosťou, ktorá neúmerne predĺžila namietané konanie o čas postupovania veci z Okresného súdu Prešov na Okresný súd Košice-okolie až na krajský súd a späť, bolo opakované nerešpektovanie názoru krajského súdu. Kriticky možno dodať, že nepochybne išlo o nadbytočné procesné úkony, ktoré by neboli vznikli, ak by sa Okresný súd Prešov riadil účinnou právnou úpravou podporenou nadväzne aj usmernením krajského

súdu. Uvedené podľa názoru ústavného súdu nepochybne svedčí o neefektívnosti, resp. o nesústreďenosti postupu Okresného súdu Prešov v namietanom konaní, ktorú je v súvislosti s priet'ahmi potrebné pripísať na jeho zodpovednosť.

19.5 Na tomto mieste ústavný súd napokon zdôrazňuje, že konanie trvajúce viac ako 5 rokov a 10 mesiacov bez akéhokoľvek meritórneho rozhodnutia, v rámci ktorého sa dosiaľ riešila iba otázka miestnej príslušnosti okresného súdu, je z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľné a samo osebe je spôsobilým dôvodom na vyslovenie porušenia základného práva strany takého konania podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

20. Na základe uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že postupom Okresného súdu Košice-okolie a postupom Okresného súdu Prešov v namietanom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

VI.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

21. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy druhej vety ak porušenie práv alebo slobôd podľa čl. 127 ods. 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

22. Vychádzajúc z toho, že ústavný súd konštatoval porušenie práva sťažovateľa zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj zo skutočnosti, že namietané konanie nebolo podľa zistení ústavného súdu v čase jeho rozhodovania právoplatne skončené, bolo potrebné prikázať Okresnému súdu Košice-okolie v konaní vedenom aktuálne pod sp. zn. 11 Csp 21/2018 konať bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku nálezu). Ústavný súd na tomto mieste dáva do pozornosti Okresnému súdu Košice-okolie, že ak nejde o spotrebiteľský spor, je povinný v ďalšom konaní striktne postupovať

podľa ustanovení Civilného sporového poriadku (§ 470 ods. 1) vrátane využitia prostriedkov procesného útoku, procesnej obrany a sudcovskej koncentrácie, resp. pri spotrebiteľskom spore podľa § 290 až § 300 CSP, rešpektujúc pritom § 470 ods. 2 druhú vetu CSP.

23. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, ak o to požiadal.

24. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

25. Sťažovateľ žiadal o priznanie finančného zadost'učinenia v celkovej výške 3 000 €, ktoré odôvodnil doterajšou dĺžkou napadnutého konania, počas ktorej sa okresné súdy v ňom vôbec nevenovali meritu veci, ale obmedzili sa iba na skúmanie miestnej príslušnosti a na úkony spočívajúce v postúpení veci. V rámci odôvodnenia ďalej poukázal na nečinnosť a neefektívnu činnosť okresných súdov v napadnutom konaní, v ktorom *„musel zažívať nervozitu, stres, poníženie, bol donútený k zbytočným úkonom a strate času, k dodatočným stretnutiam s úradnými a neúradnými osobami, čo priviedlo k morálnym a finančným ujмам na jeho strane, len aby sa mohol domôcť garantovaných práv v právnom štáte a dočkať sa poskytnutia právnej istoty a rozhodovania jeho žaloby v spotrebiteľskom spore“*.

26. Cieľom finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádzalo do úvahy priznanie finančného zadost'učinenia. Pri určení finančného

zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

27. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal na celkovú doterajšiu dĺžku napadnutého konania, počas ktorej sa okresné súdy v zásadne prevažujúcej časti vôbec nevenovali meritu veci, ale obmedzili sa iba na skúmanie miestnej príslušnosti a na úkony spočívajúce v postupovaní veci medzi jednotlivými súdmi. V rámci tohto obdobia diferencovane prihliadol na obdobie neodôvodnenej nečinnosti Okresného súdu Košice-okolie (bod 19.1 a 19.2), ako aj na postup Okresného súdu Prešov nerešpektujúci (opakované) pokyny krajského súdu, pokiaľ išlo o zodpovedanie otázky skúmania miestnej príslušnosti (body 19.3 a 19.4). Zároveň zohľadnil predmet konania, hodnotu toho, čo je pre sťažovateľa „v hre“, a prístup sťažovateľa, ktorý svojím pasívnym postojom ku konaniu istým spôsobom akceptoval jeho predlžovanie, inými slovami, nehájil si svoje práva v zmysle zásady „*vigilantibus iura scripta sunt*“. S ohľadom na uvedené ústavný súd považoval za primerané a spravodlivé priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 1 500 € vo vzťahu k Okresnému súdu Prešov a v sume 500 € vo vzťahu k Okresnému súdu Košice-okolie (bod 3 výroku nálezu). Z uvedených dôvodov ústavný súd sčasti ústavnej sťažnosti nevyhovел (bod 5 výroku nálezu).

VII.

Trovy konania

28. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Právny zástupca sťažovateľa vyčíslil trovy konania sumou 325,24 € za dva úkony právnej služby.

29. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2018, ktorá bola 980 €, keďže ide o úkony právnej služby vykonané v roku 2019. Náhradu trov

konania ústavný súd priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastupovania a podanie sťažnosti). Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2019 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 163,33 €. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 9,80 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 173,13 € za jeden úkon uskutočnený v roku 2019, t. j. za dva úkony 346,26 €. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v celej výške (bod 4 výroku nálezu), a to napriek tomu, že zrejme chybou v písaní žiadal priznať trovy konania v sume 325,24 €.

30. Náhradu trov konania sú Okresný súd Košice-okolie a Okresný súd Prešov povinné spoločne a nerozdielne zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

31. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. júna 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu